

Врз основа на член 8 став 10, 11 и 12, член 9 став 2, член 14 став 2, член 16 став 3, член 17 став 3, член 18 став 5 и член 20 став 3 од Законот за семенски и саден материјал за земјоделски растенија („Сл.весник на РМ“ бр.39/2006), министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство донесе

ПРАВИЛНИК ЗА ТРГОВИЈА СО СЕМЕНСКИ МАТЕРИЈАЛ ОД ГРАДИНАРСКИ РАСТЕНИЈА

I. ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 1

Содржина на правилникот

Со овој правилник се пропишува етикетањето на партиите семе, максималната големина на партија семе, начинот на пакување и препакување на семенскиот материјал од одделните видови градинарски растенија; видовите и категориите, како и поблиските услови за ставање во трговија; малите количини на семенски материјал на земјоделски растенија кои не ги исполнуваат условите за трговија, а кои се наменети за научни цели, селекција, официјално испитување или за инспекциски надзор; форма и содржината и начинот на водење на евиденција од страна на снабдувачот за состојбата на семенските посеви и поблиските услови за вршење на подготовка за трговија; начинот, постапката, методот за вршење стручна контрола на семенските посеви и земање мостри за испитување, како и условите за производство што треба да ги исполнуват посевите, роковите, формата и содржината на пријавата; начинот и постапката за сертификација, формата и содржината на сертификација, форма и содржината на сертификатот и формата и содржината на етикетите.

Член 2

Видови на градинарски растенија

Градинарски растенија се растенија од наведените видови, кои се наменети за земјоделско производство, но не и за украсни потреби:

- <i>Allium cepa</i> L.	Кромид
- <i>Allium porrum</i> L.	Праз
- <i>Anthriscus cerefolium</i> L.	Маргаритка
- <i>Apium graveolens</i> L.	Геревиз
- <i>Asparagus officinalis</i> L.	Шпаргла
- <i>Beta vulgaris</i> L. var. <i>vulgaris</i>	Блитва
- <i>Beta vulgaris</i> L. var. <i>conditiva</i> Alef.	Цвекло
- <i>Brassica oleracea</i> L. convar. <i>acephala</i> (DC) Alef. var. <i>sabellica</i> L.	Лиснат келъ
- <i>Brassica oleracea</i> L. convar. <i>botrytis</i> (L.) Alef. var. <i>botrytis</i> L.	Карфиол
- <i>Brassica oleracea</i> L. convar. <i>botrytis</i> (L.) Alef. var. <i>cymosa</i> Duch.	Брокола
- <i>Brassica oleracea</i> L. convar. <i>oleracea</i> var. <i>gemmifera</i> DC	Келъ пупчар
- <i>Brassica oleracea</i> L. convar. <i>capitata</i> (L.) Alef. var. <i>subauda</i> L.	Главести келъ
- <i>Brassica oleracea</i> L. convar. <i>capitata</i> (L.) Alef. var. <i>alba</i> DC	Бела зелка
- <i>Brassica oleracea</i> L. convar. <i>capitata</i> (L.) Alef. var. <i>rubra</i> DC	Црвена зелка
- <i>Brassica oleracea</i> L. convar. <i>acephala</i> (DC)Alef.var. <i>gongylodes</i> L.	Алабаш
- <i>Brassica pekinensis</i> (Lour.) Rupr.	Кинеска зелка
- <i>Brassica rapa</i> var. <i>rapa</i> L.	Репка

- Capsicum annuum L.	Пиперка
- Cichorium endivia L.	Ендивија
- Cichorium intybus L.	Цикорија
- Citrullus lanatus (Thunb.) Matsum. et Nakai	Лубеница
- Cucumis melo L.	Диња
- Cucumis sativus L.	Краставица
- Cucurbita maxima Duchesne	Тиква печенка;
- Cucurbita pepo L.	Обична тиква
- Cynara cardunculus L.	Артичока
- Daucus carota L.	Морков
- Foeniculum vulgare Miller	Анасон
- Lactuca sativa L.	Салата
- Lycopersicon lycopersicum Mill.	Домат
- Petroselinum crispum (Miller) Nyman ex A.W.Hill	Магданос
- Phaseolus coccineus L.	Ситен грав
- Phaseolus vulgaris L.	Грав, боранија
- Pisum sativum sp. Sativum L.	Грашок
- Raphanus sativus L.	Репичка
- Scorzonera hispanica L.	Црн корен
- Solanum melongena L.	Патлиџан
- Spinacia oleracea L.	Спанаќ
- Valerianella locusta (L.) Laterr.	Мотовилец
- Vicia faba L.	Бакла
- Zea mays L.	Шекерна пченка, пуканки

Член 3

Значење на поимите

Поимите употребени во овој правилник го имаат следното значење:

1. **семе на селекционерот** е семе кое го произведува селекционерот, односно одржувачот на сортата или е произведено во негово име и за негова сметка, а е наменето за производство на предосновно или основно семе;

2. **неконечно сертифицирано семе** е произведено семе од било која категорија, за кое во постапката за официјално сертифицирање било утврдено дека ги исполнува условите од прилог 1, кој е составен дел на овој правилник;

3. **конечно сертифицирано семе** е семе од било која категорија кое во постапките односно анализите извршени од официјална лабораторија, утврдено е дека ги исполнува условите во поглед на квалитетот наведени во прилог 2 кој е составен дел на овој правилник;

4. **орган за сертифицирање** е правно лице на кое му е дадено јавно овластување во согласност со Законот за семенски и саден материјал за земјоделски растенија (во понатамошниот текст: закон), кој го контролира семенскиот материјал од земјоделски растенија;

5. **лица кои вршат контрола и земаат мостри и лабораториите под официјален надзор** се правни или физички лица кои ги исполнуваат пропишаните услови во согласност со законот, овластени од Управата за семе и саден материјал (во понатамошниот текст: Управата) за вршење прегледи под официјален надзор, земање на мостри под официјален надзор и тестирање на семенски материјал под официјален надзор;

6. **преглед на поле** е дел од постапката за официјално сертифицирање, со која се утврдува дали семенскиот посев на градинарски растенија ги исполнува пропишаните услови;

7. **сорта која** е туѓооплодна е група на селектирани растенија, која јасно се разликува од другите сорти по некоја особина и ги зачувува тие особини при размножувањето;

8. **родителска компонента** е најмала единица која селекционерот ја употребува за одржување на својата сорта, од која, во една или повеќе генерации, е произведено семето од таа сорта;

9. **самооплодна линија** е хомогена и постојана линија добиена со самооплодување, по пат на селекција во повеќе едно подруго генерации или преку соодветни методи;

10. **хбридна сорта** е група на растенија кои се доволно различни една од друга според едно или повеќе својства, назначени од селекционерот;

11. **машка стерилност** е стерилност на поленовиот прав кај двополните растенија;

12. **хбридност** е процент на наследување на својствата на родителските компоненти во првата генерација (F1).

Член 4

Категории на семе

Со семето на одделните видови градинарски растенија може да се тргува само со следниве категории:

а) основно семе е семе кое:

- го произвел одржувачот на сортата или е произведено во негово име и за негова сметка, директно од семето на селекционерот или е произведено од предосновното семе;

- е наменето за производство на семе од категоријата на сертифицирано семе,

- одговара на условите во поглед на квалитетот и другите услови за основно семе од прилог 1 и прилог 2 кои се составен дел на овој правилник и

- е утврдено дека ги исполнува условите од оваа точка во постапката за официјално сертифицирање со официјален преглед од страна на органот за сертифицирање;

б) сертифицирано семе е семе кое:

- е произведено директно од основното или од предосновното семе;

- кое е наменето за производство на градинарски производи,

- го задоволува квалитетот и другите услови за сертифицирано семе, според прилог 1 и прилог 2 од овој правилник,

- во постапката за официјално сертифицирање, со официјален преглед од страна на органот за сертификација утврдено е дека ги исполнува условите од оваа точка, односно дека контролорот, вршителот за земање на мостри или лабораторија под официјален надзор со преглед утврдиле дека се исполнети условите од оваа точка и

- за кое со постапката на постконтрола е утврден идентитетот и чистота на сортата;

в) стандардно семе (освен за цикорија и маслодајна тиква) е семе:

- за кое не треба официјална сертификација,

- за кое снабдувачот самостојно ја организира стручната контрола на поле;

- кое поседува задоволителен идентитет и чистота на сортата;

- кое е наменето за производство на градинарски производи;

- кое го задоволува квалитетот и другите услови за стандардно семе, според прилог 2 од овој правилник и

- кое е предмет на официјална постконтрола на терен преку земање на примероци за утврдување на идентитетот и чистотата на сортата.

Член 5

Трговија со предосновно семе и неконечно сертифицирано семе

По исклучок на одредбите од член 4 од овој правилник, може да се тргува и со:

а) предосновно семе, доколку:

- е произведено директно од селекционерот односно одржувачот на сортата или е произведено во негово име и за негова сметка;

- органот за сертификарање со официјален преглед утврдил дека предосновното семе ги исполува условите за сертификарање како основно семе, од прилог 1 и 2 од овој правилник;

- семето е спакувано и оригинално затворено согласно одредбите на овој правилник и

- пакувањата се означени со официјална етикета, на која се наведени податоците од прилог 4 точка 1, кој е составен дел на овој правилник;

б) неконечно сертификцирано семе е доколку се тргува со намена да се подготви за пазар, а е во согласност со одредбите од овој правилник.

Член 6

Исклучоци во поглед на ‘ртливоста

(1) По исклучок на одредбите од член 4 и член 5 од овој правилник, официјално се сертификира и се пушта во трговија семе од категоријата на предосновно и основно семе, иако не ги исполнува условите во поглед на ‘ртливост од прилог 2 кој е составен дел на овој правилник.

(2) По исклучок на одредбите од член 4 од овој правилник, официјално се сертификира и се пушта во трговија до првиот примател семе од категоријата на основно семе и сертификцирано семе, иако официјалниот преглед со кој се утврдува дали семето одговара на условите за ‘ртливост од прилог 2, се уште не е завршен.

(3) Во случаите од став 1 и 2 од овој член, органот за сертификарање може да издаде етикети согласно член 20 од овој правилник, кога е приложен привремен аналитички извештај за квалитетот на семето и доколку е наведено името и адресата на првиот примател на семето.

(4) Пакуваното семе од став 1 од овој член, снабдувачот треба да го означи со дополнителна етикета која ги содржи следниве податоци:

- моментална ‘ртливост на семето;

- лично име и адреса на постојан или привремен престој, или фирма и седиште на снабдувачот и

- број на партија на семето.

(5) Одредбите од овој член не важат за семе увезено од други држави.

Член 7

Национална сортна листа

(1) Официјалното сертификарање и трговија може да се врши со сорти на градинарски растенија кои ги исполнуваат условите за упис и се запишани во националната сортна листа.

(2) За семе од сорти на градинарски растенија кои се во постапка за запишување во националната сортна листа може да се врши официјално сертификарање, односно трговија со семето.

(3) За сите други сорти градинарски растенија, кои не ги исполнуваат условите од став 1 и 2 од овој член, треба да се бара согласност од Управата.

II. ПРОИЗВОДСТВО НА СЕМЕ

Член 8

Пријавување на семенски посеви

(1) Снабдувачот го пријавува семето за официјално сертифицирање до органот за сертифицирање и до Управата со пријава, на образец бр. 1 даден во прилог 5 кој е составен дел на овој правилник.

(2) Пријавата ги содржи најмалку следниве податоци за:

- снабдувачот: лично име и адреса на постојан или привремен престој или фирма и седиште на снабдувачот и негов единствен регистарски број;
- производителот, кога тој произведува семе во име и за сметка на снабдувачот: лично име и адреса на постојан или привремен престој или фирма и седиште на производителот;
- место на производство;
- земјиштето на кое е засеан семенскиот посев: површина и број на парцелата (катастарски број), како и микротопоним за земјиштето;
- предходни посеви на земјоделски растенија на земјиштето;
- потекло на употребеното семе за семенскиот посев;
- дата на сеидбата и
- количество на засеано семе

(3) Снабдувачот кон пријавата треба да приложи копии од документи со кои се докажува потеклото на употребеното семе. Доколку снабдувачот употреби семе кое сам го произвел, доволна е копија од официјалниот сертификат за неконечно сертифицирано семе, која ја издава органот за сертифицирање во согласност со член 15 од овој правилник.

(4) Рокот за пријавување на семенскиот посев за официјално сертифицирање за секоја година е:

- до 15 април за градинарски растенија, кои се сеат во пролет,
- до 15 октомври за градинарски растенија, кои се сеат во есен.

Член 9

Плодоред

(1) Парцелата е соодветна за производство на семенски посев за одделен вид, односно сорта на градинарски растенија, доколку на неа најмалку три предходни вегетациони периоди не биле посеани растенија од ист вид.

Член 10

Изолација

(1) Семенскиот посев од видови на градинарски растенија кои се опрашуваат на друг начин (туѓооплодни), треба да е оддалечен од посеви од ист вид и сорта кои се извори на цветен полен, за да се спречи несаканото опрашување на семенскиот посев.

(2) Семенскиот посев од самооплодните видови на градинарски растенија, треба да е оддалечен со препрека или простор од другите посеви на градинарски растенија, за да се спречи механичкото мешање на семињата за време на жетвата.

(3) Условите за изолација на семенските посеви на градинарските растенија се наведени во прилог 1 точка 1.1. кој е составен дел од овој правилник.

Член 11
Заплевеност

Доколку органот за сертификација утврди дека семенскиот посев е толку многу заплевен што на него не е можно производство на семе кое ќе одговара на условите од овој правилник, официјално не се сертифицира.

Член 12
Здравствена состојба

(1) Условите во поглед на здравствена состојба на семенските посеви на градинарски растенија се наведени во прилог 2 табела 2. 2 кој е составен дел од овој правилник.

(2) Покрај условите пропишани со овој правилник, градинарските растенија треба да ги исполнуваат и условите предвидени со прописите за здравје на растенијата.

Член 13
Идентитет и чистота на сортата

(1) Семенскиот посев во поглед на идентитетот и чистота на сортата, треба да ги исполнува условите од прилозите 1 и 2 од овој правилник.

(2) Одредбите од став 1 на овој член важат и за семе од самооплодните линии.

(3) За идентитетот и чистотата на сортата кај семето од хибридите, треба да важат истите карактеристики вклучувајќи ја и машката стерилност односно обновување на плодноста.

Член 14
Стручна контрола на семенските посеви

(1) Органот за сертифицирање по прием на пријавата од член 8 од овој правилник, врши преглед на семенскиот посев на полето. Прегледот се врши во фаза која овозможува точна проценка за исполнување на условите пропишани со овој правилник.

(2) Кај сите градинарски растенија, треба да се извршат најмалку два прегледа на поле за секој семенски посев.

(3) Кај семенскиот посев наменет за производство на хибридни сорти треба да се извршат најмалку три прегледа на поле. Првиот преглед треба да се изврши пред цветањето, вториот на почетокот и третиот на крајот од цветањето.

(4) Големината, бројот и распоредувањето на контролните единици, како и методите за вршење на стручна контрола при производството на семенските посеви по кои се вршат прегледите на поле, дадени се во прилог 1 кој е составен дел на овој правилник.

(5) Покрај методите од став 4 на овој член, на барање на производителот, прегледите на поле можат да се вршат и според методите на Организацијата за економска соработка и развој (во понатамошниот текст: OECD шеми).

Член 15
Сертификација на семе кое не е конечно сертифицирано

(1) Органот за сертифицирање, по завршениот последен преглед на семето на поле согласно член 14 од овој правилник, составува записник на образец 2 даден во прилог 6 кој е составен дел од овој правилник.

(2) Доколку, со прегледите на поле се утврди дека семенскиот посев ги исполнува условите утврдени со овој правилник, на барање на снабдувачот, органот за сертифицирање му издава сертификат за извршена стручна контрола на семенски посев.

Член 16

Конечна официјална сертификација за извршена стручна контрола

(1) Органот за сертифицирање, конечно официјално го потврдува семето како сертифицирано семе од градинарски растенија произведено надвор од државата, согласно член 30 од Законот.

(2) Органот за сертифицирање на барање на снабдувачот, конечно го сертифицира семето произведено во земјата, со издавање на сертификат за извршена стручна контрола на семенски посев, на образец 3, даден во прилог 7 кој е составен дел на овој правилник. Сертификатот ги содржи податоците од прилог 4 за соодветната категорија во согласност со член 4 од овој правилник, доколку:

- за наведеното семе бил извршен преглед на поле;
- семето ги исполнува условите за соодветна категорија на семе од прилог 1 кој е составен дел на овој правилник и
- со официјален преглед утврдено е дека се исполнети условите од прилог 2 за истата категорија.

III. ПОДГОТВУВАЊЕ НА СЕМЕТО ЗА ТРГОВИЈА

Член 17

Партија и земање на мостри од семето

(1) Снабдувачот го пријавува земањето на мостри и пакувањето на партијата семе. Најголема маса на партија семе е наведена во прилог 3. Пријавата за земање на мостри посебно се поднесува на образец 4 даден во прилог 8 кој е составен дел на овој правилник.

(2) Пријавата ги содржи најмалку следните податоци за:

- снабдувачот: лично име и адреса на постојан или привремен престој или фирма и седиште на снабдувачот и негов единствен регистарски број;
- место на кое се земаат мострите од семето;
- вид, сорта и категорија на семиња од градинарски растенија;
- партија на семето од кое се земаат мострите и
- количество на семето и начин на негово пакување.

(3) Мострите за анализа на квалитетот на семето официјално ги зема органот за сертификација од уште неспакуваната и затворена хомогена партија на семе, кој ја запечатува после земање на мострите. Доколку семето е веќе затворено и е означено под официјален надзор, мострите за анализа на квалитетот на семето се земаат од спакуваната партија на семе.

(4) На органот за сертифицирање треба да му се овозможи пристап до секоја единица на пакување во партијата семе.

(5) Начинот на земање мостри и вршење на анализа на квалитет на семето, се врши според методите од Меѓународната организација за тестирање на семето (ISTA) или методите пропишани од министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство, согласно член 8 став 10 од Законот.

Член 18

Конечна сертификација на семето

(1) Конечно официјално сертификарање на семето се врши доколку се утврди дека семето во поглед на квалитет ги исполнува условите од прилог 1 и 2 од овој правилник за што се издава сертификат на образец бр. 5 даден во прилог 9 кој е составен дел од овој правилник.

(2) Органот за сертификарање, конечно официјално ќе го потврди семето кога врз основа на анализите од член 17 на овој правилник, кои ги направил сам или официјална лабораторија под официјален надзор, ќе утврди дека семето во поглед на квалитетот, ги исполнува условите од прилог 2 кој е составен дел на овој правилник.

IV. ТРГОВИЈА СО СЕМЕ

Член 19

Основни услови за трговија со семе

Со основно семе, сертификано семе и стандардно семе, може да се тргува само со хомогени партии и затворени пакувања, кои согласно член 21, 22, 23, 24 и 25 од овој правилник имаат соодветен систем на затворање и означување.

Член 20

Официјални етикети, етикети на снабдувачот и OECD етикети

(1) Семето со кое се тргува се означува со официјални етикети кои ги издава органот за сертификација за партијата семе кое ги исполнува условите од овој правилник.

(2) Официјалните етикети се со:

- бела боја со виолетова дијагонална линија, за предосновно семе;
- бела боја, за основно семе;
- сина боја, за сертификано семе
- сива боја, за неконечно сертификано семе и
- портокалова боја, за семе на сорти кои се во постапка за запишување во националната сортна листа.

(3) Етикета на снабдувачот за стандардно семе, која не е официјална, е со темно жолта боја.

(4) Официјалните етикети се означени со сериски броеви. Најмали димензии на официјалната етикета е 110 mm x 67 mm.

(5) По исклучок на одредбите од став 1 од овој член, пакувањата на стандардното семе и малите ЕУ пакувања категорија сертификано семе можат да се означат со етикета од снабдувачот или со жиг или се печатат на самото пакување. Бојата на етикетата од снабдувачот за одделната категорија семе е иста како и бојата на официјалната етикета од став 2 и 3 од овој член. Органот за сертификација врши проверка на содржината и формата на етикетата односно на жигот или на печатите пред првата употреба.

(6) Освен кај малите ЕУ пакувања на стандардното семе, секогаш треба да се одвојат пропишаните податоци од другите податоци на етикетата или на пакувањето.

(7) За секоја партија семе се издава сертификат за официјална сертификација на семето, кој ги содржи најмалку податоците кои се наведени на официјалната етикета.

(8) На посебно барање на снабдувачот и доколку се исполнети условите во согласност со OECD шемите за сертификација, се издава OECD етикета и OECD сертификат за идентитетот и чистота на сортата.

(9) Податоците кои треба да се отпечатени на етикетите, односно жигот или печатот се наведени во прилог 4.

Член 21

Пакување и затворање

(1) Пакувањата на основното семе и сертифицираното семе, освен за малите ЕУ пакувања, се официјално оригинално затворени или оригинално затворени под официјален надзор, така што не можат да се отворат без да се оштети системот за затворање или да се оштети официјалната етикета или пакувањето.

(2) Системот за затворање, освен за малите ЕУ пакувања, на пакувањата на семето од став 1 на овој член, е со прицврстена официјална етикета или прицврстена официјална плomba за да гарантира оригиналност на затворањето. Оригиналноста на затворањето е обезбедена и со употреба на поинаков систем на затворање кој не може повторно да се употреби.

(3) Пакувањето, освен малите ЕУ пакувања, не може повторно да се затвори, освен под официјален надзор. Доколку пакувањата се повторно затворени, на официјалната етикета се запишува датумот на повторното затворање и органот кој го одобрил повторното затворање.

(4) Пакувањата на стандардното семе и малите ЕУ пакувања се затвораат така што да не е возможно нивно отворање без оштетување на системот на затворање или оштетување на етикетата или пакувањето.

(5) Етикетите односно сертификатите за официјално сертифицирање на семето важат до крај на следната сеидбена сезона.

(6) По изминување на рокот од став 5 на овој член, на барање на снабдувачот се врши повторна анализа за квалитет на семето најмалку на ѓртливоста и семето доколку сеуште ги исполнува пропишаните услови, дополнително се означува со етикети согласно прилог 4 од овој правилник.

7) Одредбите од став 5 и 6 од овој член не важат за стандардното семе и за малите ЕУ пакувања од сертифицирано семе.

Член 22

Мали пакувања

Мали ЕУ пакувања се пакувања на семе од градинарски растенија кои содржат максимум нето маса од:

- а) 5 кг семе на мешункасти растенија: грав, грашок, боранија и бакла;
- б) 500 гр за: кромид, маргаритка, шпаргла, црн корен, блитва, цвекло, репки, лубеница, тиква печенка, тиква (тиквица и маслодајна тиква), морков, ротквица, спанаќ и мотовилец,
- в) 100 гр за сите останати видови на градинарски растенија и
- г) мало пакување за шеќерна пченка и пуканки е пакување на семе до 500гр.

Член 23

Затворање и означување под официјален надзор

(1) По исклучок од член 21 став 1 од овој правилник, на барање на снабдувачот, за тековната година може да му се одобри сам, оригинално да го затвори и означи пакувањето на семето со официјалните етикети, доколку снабдувачот обезбеди стручно оспособено лице кое е непосредно одговорно за означување на семето со официјални етикети.

(2) Снабдувачите на кои им е одобрено затворање и означување согласно став 1 на овој член им се обезбедува официјален надзор кога семето оригинално ќе се затвара и означува со официјалните етикети, така што стручниот работник за сертифицирање непосредно ќе го надгледува официјалното означување на семето кај најмалку 5% од партиите на семето.

Член 24

Означување

(1) Пакувањето на основното семе и сертифицираното семе, освен малите ЕУ пакувања, треба да е означено така што на надворешната страна да има прицврстена официјална етикета која не била предходно употребена. При прозирна амбалажа, доколку етикетата е на внатрешната страна, таа мора да биде јасно видлива и читлива. Доколку се употребува етикета со врвка, нејзиното прицврстување треба да е обезбедено со официјална пломба.

(2) При пакување на семето може да се употребуваат официјални самолепливи етикети кои треба да се прицврстени така што нивното отстранување или замена да не е можно без видливо оштетување на етикетата или пакувањето.

(3) По исклучок на став 1 од овој член, пропишаните податоци од официјалната етикета може да се печатат директно на пакувањата на семиња од градинарски растенија од сите категории на основно семе и сертифицирано семе, кои не можат да се избришат. Органот за сертификација води евиденција за количините семе означени на овој начин.

(4) Секое пакување треба да содржи етикета од снабдувачот со истата боја како што е официјалната етикета и на него треба да се наведени најмалку податоците од точка 2 алинеа 2 и 3 од прилог 4. Етикетата на снабдувачот треба да е изработена така да не може да се замени со официјалната етикета. Етикета на снабдувачот не е потребна, доколку податоците се отпечатени на пакувањето и не можат да се избришат или е употребена самолеплива етикета или етикета од материјал кој не се кине.

(5) Со семињата од градинарски растенија кои не ги исполнуваат сите услови во поглед на квалитет согласно овој правилник или доколку сортата не е запишана во националната сортна листа може да се тргува, ако се означени на следниот начин:

- пакувањето на семе од градинарски растенија кое не ги исполнува сите услови во поглед на квалитет од овој правилник треба да е означено со етикета за соодветна категорија на семето;

- пакувањето на семе од градинарски растенија на кои сортата не е запишана во националната сортна листа треба да е означено со етикета со кафеава боја и

- пакувањата семе од алинеа 1 и 2 на овој став треба дополнително да се означи и да е наведен следниот текст: ”Семето не ги исполнува пропишаните услови за категорија”.

(6) Малите ЕУ пакувања на надворешната страна треба да имаат етикета од снабдувачот на која се отпечатени или со втиснат жиг се наведени податоците од прилог 4 од овој правилник. Кај просирните пакувања етикетата може да е на внатрешна страна, под услов да е јасно видлива и читлива.

(7) Малите ЕУ пакувања на етикетата од снабдувачот на која се отпечатени или со тиснат жиг се наведени пропишаните податоци, мораат да имаат сериски број.

Член 25

Снабдувач на стандардно семе

(1) Снабдувачот кој сам пакува и етикетира стандардно семе, кое е наменето за трговија, треба да:

(а) го извести органот за сертификација кога ќе почне и ќе заврши пакувањето, затварањето и етикетањето на стандардното семе;

(б) води евиденција за сите партии на стандардно семе, да ја чува евиденцијата најмалку за три претходни години и да ја даде на увид на органот за сертификација;

(в) му даде на органот за сертификација на располагање мостри стандардно семе од сорти, за кои не е обавезен одржувачот да ги одржува, од најмалку две претходни години и

(г) земе мостри од секоја партија семе наменета за трговија, и мострата ја даде на располагање на органот за сертифицирање за најмалку три претходни години.

(2) Одредбите од став 1 точка (г) на овој член се однесуваат за снабдувачи кои сами произведуваат семе.

(3) Снабдувачот, кој пакува и етикетира мали ЕУ пакувања сертифицирано семе, треба да води евиденција за сите партии сертифицирано семе, кои ги употребил при пакувањето.

Член 26

Трговија со семе за органско производство

(1) Семето за органско производство на градинарски растенија, освен условите од овој правилник треба да ги исполнува и условите од прописите за органско производство на градинарски растенија.

(2) Пакувањата од семето од став 1 на овој член треба да е означено дека е за органско производство и на етикетата на снабдувачот да пишува ”органско производство”.

Член 27

Евиденција на увезеното семе

Управата води евиденција за увезени семиња од градинарски растенија врз основа од копијата од решението на фитосанитарниот инспектор за дозволен увоз на семето. За секоја увезена партија семе со маса поголема од 5 kg кај мешункасти растенија (грав, грашок, боранија и бакла); за маса поголема од 500 gr (кромид, маргаритка, шпаргла, црн корен, блитва, цвекло, репки, лубеница, тиква, пченка, тиквица, морков, ротквица, спанаќ и мотовилец); за маса поголема од 100 gr (за сите видови останати градинарски растенија) и за маса поголема од 500 gr (шеќерна пченка и пуканки), Управата води евиденција што ги содржи најмалку следните податоци:

- вид;
- сорта;
- категорија;
- држава на производство на семето и орган за сертифицирање;
- држава извозничка;
- увозник и
- количество на семе.

Член 28
Постконтрола

(1) За проверка на соодветноста на семето кое официјално се сертифицира односно, кое се става во трговија во Република Македонија согласно овој правилник, официјално се земаат мостри за постконтрола за одредување на идентитетот и чистота на сортата, како и за здравствената состојба.

(2) Органот за сертификација зема мостри од:

- сите партии на семе од категоријата на предосновно семе и основно семе и
- дел од партиите семе од сертифицирано и стандардно семе.

Органот за сертификација сам утврдува колку и од каде ќе земе мостри.

(3) Надлежниот инспектор зема мостри од одреден дел на партии семе кое е пуштено во трговија.

(4) Бројот на мострите од категоријата на сертифицирано семе, стандардно семе од став 2 алинеа 2 на овој член во постконтролата изнесува од 5% до 20% од сите партии на семе.

(5) Бројот на мострите на семето секоја година се прилагодува според резултатите од постконтролата на семињата од градинарските растенија од предходната година, и тоа:

Број на мострите на семето за постконтрола во претходната година, кое не ги исполнува условите од овој правилник	Најмал број на проверки за постконтрола на семето во тековната година
Помалку од 0,5%	5%
0,5% - 3,0%	10%
Повеќе од 3,0 %	20%

(7) По исклучок на став 6 на овој член, постконтролата се врши за сите мостри од категоријата на сертифицирано семе, доколку семето е произведено во Република Македонија.

(8) Со постконтролата се проверуваат сите мостри на семето од селекционерот, на оние особини кои можат да ја потврдат соодветноста со резултатите од пробите на различност, хомогеност и постојаност на сортата и морфолошкиот опис на сортата. Доколку резултатите во поглед на идентитетот и чистота на сортата се негативни, семето произведено од селекционерот не се сертифицира и на снабдувачот му се укажува дека мора семето целосно или дел од семето да го повлече од трговија.

(9) За вршење на постконтрола се спроведува постапка за вршење на постконтрола на семето пропишана од Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство на Република Македонија, согласно член 33 став 7 од законот.

V. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 29
Престанување на важење на прописите

Со денот на влегувањето во сила на овој правилник престануваат да важат одредбите кои се однесуваат на градинарски растенија од Правилникот за начинот за вршење на стручна и здравствена контрола над производството на земјоделско семе (“Службен весник на СРМ” бр. 13/76) и Правилникот за квалитет на семето на земјоделски растенија (“Службен лист на СФРЈ” бр. 47/87, 60/87, 37/88, 55/88 и 81/89).

Член 30

Влегување во сила на правилникот

Овој правилник влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во “Службен весник на Република Македонија”.

Бр. 08-5478-4
8 мај 2007 година
Скопје

Министер,
Ацо Спасеноски, с.р.

Прилог 1

УСЛОВИ ЗА СЕМЕНСКИ ПОСЕВИ НА ГРАДИНАРСКИ РАСТЕНИЈА

1.0 Методи за вршење на стручна контрола на градинарски растенија

А. Едногодишни градинарски растенија

Кај едногодишните градинарски растенија задолжителни се најмалку два прегледа.

Со првиот преглед се утврдува потеклото на семето, засеаната површина, сортната чистота, здравствената состојба, заплевноста, изедначеноста на посевот, просторната изолација и на снабдувачот му се даваат одредени препораки.

Со вториот преглед се проверуваат податоците од првиот преглед и повторно се утврдува сортната чистота, здравствената состојба, заплевноста, се дава проценка на приносот на недоработено семе и на снабдувачот му се даваат препораки за отстранување на нетипичните растенија и начинот на прибирање на семето.

Грашок, грав, ситен грав, бакла и боранија

Првиот преглед се врши во време на цветањето, а вториот во технолошката зрелост на мешунката.

Посевот нема да се одобри за семенски ако:

- сортната чистота е под дозволеното во прилог 1 точка 1.2
- просторната изолација е под дозволеното во прилог 1 точка 1.1
- здравствената состојба на растенијата е над дозволеното во прилог 2 табела 2.2

Домат, пиперка и патлиџан

Првиот преглед кај домотот се врши во време на почетокот на зреењето на плодовите од првата цветна китка, кај пиперката во време кога 2-3 плода се во технолошка зрелост, а кај патлиџанот во време на почетокот на технолошката зрелост на плодовите.

Вториот преглед кај домотот се врши во фаза на технолошка зрелост, кај пиперката во фаза на физиолошка зрелост и кај патлиџанот во фаза на физиолошка зрелост на плодовите.

Посевот нема да се одобри за семенски ако :

- сортната чистота е под дозволеното во прилог 1 точка 1.2
- просторната изолација е под дозволеното во прилог 1 точка 1.1
- здравствената состојба на растенијата е над дозволеното во прилог 2 табела 2.2.

Краставица, диња, лубеница, тиква и тиквичка

Првиот преглед кај краставицата, дињата, лубеницата, тиквата и тиквичката се врши во фаза на технолошка зрелост на плодовите.

Вториот преглед во фаза на физиолошка зрелост.

Посевот нема да се одобри за семенски ако:

- сортната чистота е под дозволеното во прилог 1 точка 1.2;
- просторната изолација е под дозволеното во прилог 1 точка 1.1;
- здравствената состојба на растенијата е над дозволеното во прилог 2 табела 2.2.

Салата, ендиџа и цикорија

Првиот преглед кај салатата се врши во фаза на оформена главица, а кај ендиџата и цикоријата во фаза на технолошка зрелост.

Вториот преглед кај салатата, ендиџата и цикоријата во фаза на цветење.

Посевот нема да се одобри за семенски ако:

- сортната чистота е под дозволеното во прилог 1 точка 1.2;
- просторна изолација е под дозволеното во прилог 1 точка 1.1;
- здравствената состојба на растенијата е над дозволеното во прилог 2 табела 2.2.

Спанаќ, зеље и лобода

Првиот преглед се врши во фаза на развиена лисна розета, а вториот во време на цветење.

Посевот нема да се одобри за семенски ако:

- сортната чистота е под дозволеното во прилог 1 точка 1.2;
- просторна изолација е под дозволеното во прилог 1 точка 1.1;
- здравствената состојба на растенијата е над дозволеното, прилог 2 табела;
- 2.2.

Репка и репичка

Првиот преглед се врши во време на технолошка зрелост, а вториот во време на цветење.

Посевот нема да се одобри за семенски ако:

- сортната чистота е под дозволеното во прилог 1 точка 1.2;
- просторната изолација е под дозволеното во прилог 1 точка 1.1;
- здравствената состојба на растенијата е над дозволеното во прилог 2 табела 2.2.

Б. ДВЕГОДИШНИ ГРАДИНАРСКИ РАСТЕНИЈА

Кај двегодишните градинарски растенија задолжителни се три прегледи.

Првиот преглед се врши во фаза на формирани изводници. Со него се утврдува идентитетот и чистотата на сортата, начинот на приготвување на изводниците за презимување и здравствената состојба.

Вториот преглед се врши втората година во фаза на развиена лисна маса и формирање на цветни стебла и се утврдува просторната изолација.

Третиот преглед се врши во фаза на цветење до восочна зрелост на семето, се утврдува здравствената состојба и се дава проценка на очекуваното недоработено семе.

Морков, цвекло, магданос, пашканат, блитва и гевезиз

Првиот преглед се врши во првата година во фаза на формирање на корен и корениште.

Вториот преглед се врши втората година во фаза на формирање на лисна маса.

Третиот преглед се врши во фаза на цветење до почетокот на восочна зрелост на семето.

Посевот нема да се одобри за семенски ако :

- сортната чистота е под дозволеното во прилог 1 точка 1.2;
- просторната изолација е под дозволеното во прилог 1 точка 1.1;
- здравствената состојба на растенијата е над дозволеното во прилог 2 табела 2.2.

Кромид и праз

Првиот преглед се врши првата година кога луковицата се потполно оформени.

Вториот преглед се врши во фаза на формирање на лисна маса и цветни стебла.

Третиот преглед се врши во фаза на цветање до восочна зрелост на семето.

Посевот нема да се одобри за семенски ако :

- сортната чистота е под дозволеното во прилог 1 точка 1.2;
- просторната изолација е под дозволеното во прилог 1 точка 1.1;
- здравствената состојба на растенијата е над дозволеното во прилог 2 табела 2.2.

Зелка, келј, карфиол, брокола, алабаш

Првиот преглед кај, зелката, келјот, броколата, карфиолот и алабашот се врши во фаза на формирање главици.

Вториот преглед се врши втората година во фаза на формирани цветните стебла.

Третиот преглед се врши во фаза на цветење до восочна зрелост на семето.

Посевот нема да се одобри за семенски ако:

- сортната чистота е под дозволеното во прилог 1 точка 1.2;
- просторната изолација е под дозволеното во прилог 1 точка 1.1;
- здравствената состојба на растенијата е над дозволеното во прилог 2 табела 2.2.

Останати видови од член 2

Во производство на семе од останатите едногодишни и повеќе годишни градинарски растенија задолжителен е онолкув број на прегледи со кои може да се утврдат условите од прилог 1, точка 1.0, 1.1 и 1.2 од овој правилник.

Здравствената состојба, идентитетот и сортната чистота односно чистотата на видот на семенските посви кај градинарските растенија се утврдува со детален преглед на мострите на контролната единица од 100 м².

Кај градинарските растенија, за контролна единица на рамномерни растојанија, без одбирање во правец на дијагонални линии на семенската парцела до 1 ха се земаат 100-200 растенија, на парцела од 5-10 ха се земаат 500-600 растенија. За секој нареден ха бројот на растенија се зголемува за 50.

1.1 Изолација во метри

Семенскиот посевот на градинарските растенија треба да ги задоволува минималните стандарди што се однесуваат на просторната оддалеченост од соседните извори на полен што може да резултира со непосакувано туѓо опрашување.

A. Beta vulgaris

1. од било кој извор на полен од родот Beta кој не е наведен подолу: 1.000 м
2. од извор на полен од сорти од истиот подвид кои припаѓаат други сорти:
  - (а) за основно семе: 1000 м
  - (б) за сертифицирано семе: 600 м
3. од извори на полен од сорти од истиот подвид кои припаѓаат на иста сорта:
  - (а) за основно семе: 600 м
  - (б) за сертифицирано семе: 300 м

B. Brassica

1. од извори на туѓ полен од видови од родот Brassica кои можат да предизвикаат изродување на сортите од видот Brassica:
  - (а) за основно семе 1000 м
  - (б) за сертифицирано семе 600 м
2. од други извори на туѓ полен кои лесно се вкрстуваат со сортите од видот Brassica:
  - (а) за основно семе 500 м
  - (б) за сертифицирано семе 300 м

B. Цикорија

1. од други видови од истиот род или подвидови 1000 м
2. од друга сорта на индустриска цикорија:
  - (а) за основно семе 600 м
  - (б) за сертифицирано семе 300 м

Г. Други видови

1. од извори на туѓ полен кој може да предизвика изродување на сортите од другите видови како резултат на вкрстено опрашување:
    - (а) за основно семе 500 м
    - (б) за сертифицирано семе 300 м
  2. од други извори на туѓ полен кои можат да се вкрстат со сорти од други видови како резултат на вкрстено опрашување:
    - (а) за основно семе 300 м
    - (б) за сертифицирано семе 100 м
- Овие растојанија можат да се намалат доколку има доволно заштита (дрвореди, високи растенија) од било какво непожелно опрашување.

Г. Кај самооплодните градинарски растенија пожелно е да има просторна изолација најмалку 10 метри, како не би дошло до механичко мешање на семето од видовите односно сортите.

1.2. Сортна чистота

Најголем број на дозволени растенија (во %) кои очигледно не припаѓаат на сортата, во семенскиот посев кај градинарските растенија, не смее да надминува:

Вид	основно семе	сертифицирано семе
Присуство на други видови/сорти	0,10	0,25
Присуство на нетипични растенија од иста сорта		
1. Домати, пиперка, патлиџан	0,50	2,00
2. Краставица, диња, лубеница	1,00	3,00
3. Тиква, тиквичка	1,00	3,00
4. Кромид, праз, лук	1,00	3,00
5. Грашок, бакла	1,00	2,00
6. Грав, ситен грав	1,00	2,00
7. Зелка, кељ	0,50	2,00
8. Репка, репичка	0,50	2,00
9. Цвекло, блитва	1,00	2,00
10. Морков, магданос, спанаќ	1,00	5,00
11. Други видови растенија	1,00	5,00

Прилог 2

УСЛОВИ ЗА КВАЛИТЕТ НА СЕМЕТО

Семето треба да ги исполнува следните услови во поглед на: аналитичка чистота, ртливост, влага и присутност на семиња од други видови.

Табела 2.1 Услови за квалитет на семе од градинарски растенија:

Вид	Категорија	минимална ртливост во %	аналитичка чистота		Максимална количина на влага во семето ⁶ во %	Други услови
			Минимална аналитичка чистота ^а Во %	Максимална содржина на семе од други видови во %		
1	2	3	4	5	6	7
<i>Allium cepa</i> Кромид	О С СТ	70	97	0,5	13	
<i>Allium porrum</i> Праз	О С СТ	65	97	0,5	13	
<i>Anthriscus cerefolium</i> Маргаритка	О С СТ	70	96	1	13	
<i>Apium graveolens</i> Геревиз	О С СТ	70	97	1	13	
<i>Asparagus officinalis</i> Шпагрина	О С СТ	70	96	0,5	13	
<i>Beta vulgaris</i> var. <i>vulgaris</i> Блитва	О С СТ	50 ^{*1}	97	0,5	15	*6

<i>Beta vulgaris</i> var. <i>conditiva</i> Цвекло	О С СТ	70 ⁴⁵	97	0,5	15	*6
<i>Brassica oleracea</i> var. <i>acephala</i> Лиснати кељ	О С СТ	75	97	1	10	
<i>Brassica oleracea</i> var. <i>botrytis</i> Карфиол	О С СТ	70	97	1	10	
<i>Brassica oleracea</i> L. var. <i>botrytis</i> Брокола	О С СТ	75	97	1	10	
<i>Brassica oleracea</i> var. <i>oleracea</i> Кељ пучар	О С СТ	75	97	1	10	
<i>Brassica oleracea</i> var. <i>capitata</i> Главасти кел	О С СТ	75	97	1	10	
<i>Brassica oleracea</i> Convar. <i>capitata</i> var. <i>alba</i> Бела зелка	О С СТ	75	97	1	10	
<i>Brassica oleracea</i> Convar. <i>capitata</i> var. <i>rubra</i> Црвена зелка	О С СТ	75	97	1	10	
<i>Brassica oleracea</i> var. <i>acephala</i> var. <i>gongylodes</i> Алабаш	О С СТ	75	97	1	10	
<i>Brassica pekinensis</i> Кинеска зелка	О С СТ	75	97	1	10	
<i>Brassica rapa</i> Репка	О С СТ	80	97	1	10	
<i>Capsicum annuum</i> Пиперка	О С СТ	65	97	0,5	13	
<i>Cichorium endivia</i> Ендивија	О С СТ	65	95	1	13	
<i>Cichorium intybus</i> (ради-цикориа)						
Корената цикорија, Листната цикорија	О С СТ	65	95	1	14	
Цикорија	О С	80	97	1	14	
<i>Cucumis sativus</i> Краставица	О С СТ	80	98	0,1	13	
<i>Cucurbita maxima</i> Тиква печенка	О С СТ	80	98	0,1	13	
<i>Citrullus lanatus</i> Лубеница	О С СТ	75	98	0,1	13	

<i>Cucumis melo</i> Дуња	О С СТ	75	98	0,1	13	
<i>Cucumis sativus</i> Корнишони	О С СТ	80	98	0,1	13	
<i>Cucurbita maxima</i> , Тиква печенка	О С СТ	80	98	0,1	13	
<i>Cucurbita pepo</i> тиква						
Тиква печенка	О С СТ	75	98	0,1	13	
Маслодајна тиква	О С	80	98	0,1	13	
<i>Cynara cardunculus</i> Артичока	О С СТ	65	98	0,5	13	
<i>Daucus carota</i> Морков	О С СТ	65	95	1	13	
<i>Foeniculum vulgare</i> Анасон	О С СТ	70	96	1	12	
<i>Lactuca sativa</i> Салата	О С СТ	75	95	0,5	13	*6
<i>Lycopersicon lycopersicum</i> Домат	О С СТ	75	97	0,5	13	
<i>Petroselinum crispum</i> Магданос	О С СТ	65	97	1	13	
<i>Phaseolus coccineus</i> Ситен грав	О С СТ	80	98	0,1	16 ^{12*3}	
<i>Phaseolus vulgaris</i> Грав, боранија	О С СТ	75	98	0,1	16 ^{12*3}	*6

<i>Pisum sativum</i> грашок	О С СТ	80	98 ^{*1}	0,1	16 ^{**2,3}	*6
<i>Raphanus sativus</i> Репичка	О С СТ	70	97	1	13	
<i>Scorzonera hispanica</i> Црн корен	О С СТ	70	95	1	13	
<i>Solanum melongena</i> Патљан	О С СТ	65	96	0,5	12	
<i>Spinacia oleracea</i> Спанак	О С СТ	75	97	1	13	
<i>Valerianella locusta</i> Мотовилец	О С СТ	65	95	1	13	
<i>Vicia faba</i> Бакла	О С СТ	80	98	0,1	16 ^{**2,3}	
<i>Zea mays</i> Шеќерна пченка и пуканки	О С СТ	90	98	0,5	14	

ОБЈАСНУВАЊЕ НА ФУСНОТИТЕ ВО ПРИЛОГ 2, ТАБЕЛА 2.1:

*а сортната чистота се проверува при прегледи на семенски посеви на поле, во согласност со условите од прилог 1;

*б содржината на влага се одредува во мострите на семе земени по случаен избор и доколку постои сомнеж дека најголемата содржина на влага е пречекорена.

*1 Вредностите кои се наведени во колона 4 не смеат да содржат семе од сточен грашок (*Pisum sativum*)

*2 Важи само за основно семе: семето треба да биде сместено во ладни и проветрливи магацини, најголема дозволена влага е до 20%

*3 Важи само за сертифицирано и стандардно семе: треба да биде сместено во ладни и проветрливи магацини, најголема дозволена влага е до 18%

*4 семенско клубенче;

*5 При моногермно семе ртливоста мора да биде најмалку 90%, при полигермно семе најмалата ртливост треба да биде како во колона 3

*6 Условите за здравствената состојба се дадени во табела 2.2 од овој прилог.

Ознаки за категории на семето:

О - основно семе

С - сертифицирано семе;

СТ - стандардно семе.

Други услови за квалитет на семето кај градинарските растенија

а) Услови за луковици на кромид (*Allium cepa* L.)

Големината на партија семе изнесува најмногу 10 тона. Луковиците на кромид добиени од семе што служат како семенски материјал за натамошно производство се распоредуваат со сотирање на луковиците (арпацки) според јадрината (пречникот) на главицата на три групи (калибражи) и тоа: прва: со пречник на главицата 6 до 15 мм ситен арпацки, со толеранции $\pm 3\%$;

втора: со пречник на главицата 16 до 22 мм среден арпаџик, со толеранција $\pm 3\%$
 трета: со пречник на главицата 23 до 30 мм крупен арпаџик, што служи за производство на млад зелен кромид за консумација, со толеранции $\pm 3\%$

Во ситен арпаџик од прва група може да се наоѓат главици со механички оштетувања, прортени главици, главици без обвивна лушпа и туѓи примеси вкупно до 3%, во среден арпаџик од втората група до 4% и крупен арпаџик од третата група до 5%.

2. Услови во поглед на здравствената состојба на градинарските растенија:

Табела 2.2

Вид / штетени организми	Категорија	Пропишана вредност * 1 (%)	Гранична вредност * 2 (%)
1	2	3	4
Beta vulgaris L. var conditiva			
(Phoma betae, Fusarium spp.)		20	Н
Beta vulgaris L. var vulgaris			
(Phoma betae, Fusarium spp.)		20	Н
Lactuca sativa			
Salaten mozaik virus		Н	1
(Botrytis spp.)		10	Н
Phaseolus vulgaris l			
(Colletotrichum lindemuthianum)		1	5
жив (Acanthoscelides obtectus) во 400 г семе		Н	0
Pisum sativum			
(Ascochyta spp.)	О	3	10
	С, СТ	5	15
жив (Bruchus pisorum) во 400 г семе		Н	0
(Ditylenchus dipsaci) во 300 семки		Н	5
Vicia faba			
(Ascochyta fabae)	О	Н	1
	С, СТ	1	3
жив (Bruchus rufimanus) во 400 г семе		Н	0
(Ditylenchus dipsaci) во 300 семки			5

ОБЈАСНУВАЊЕ НА ФУСНОТИТЕ ВО ПРИЛОГ 2, ТАБЕЛА 2.2

*1 при надминување на пропишаните вредности, семето мора да се третира со соодветно и ефикасно фитофармацевтско средство;

*2 кај надминување на граничните вредности, трговијата со семето не е дозволено;

*3 при штетниците, вредноста се изразува со бројот на штетници во пропишаната мостра;

Н - нема пропишани услови односно гранични вредности.

Кај семе за органско производство на градинарски растенија, пропишаната вредност истовремено е и гранична вредност. Не е дозволено трговија со семе за органско производство ако ја надминува граничната вредност, затоа што семето мора да се третира со фитофармацевтско средство.

Дополнителни услови за здравствената состојба на семето:

(а) Семето од мешункастите растенија не смее да е заразено со следните живи инсекти: Acanthoscelides obtectus Sag. fižolar, Bruchus affinis Froel., Bruchus atomarius L., Bruchus pisorum L. grahar in Bruchus rufimanus Boh. bobar;

(б) Семето не треба да биде заразено со живи акарини (Acarina spp.)

ПАРТИИ НА СЕМЕ

Најголема маса на партија семе и најмала маса на просечна мостра на семе за анализа на квалитетот

Табела 3.1

Вид	најголема маса на партија семе (kg)	најмала маса на мостра од партија семе (g)
1	3	4
<i>Allium cepa</i>	10.000	25
<i>Allium porrum</i>	10.000	20
<i>Anthriscus cerefolium</i>	10.000	20
<i>Apium graveolens</i>	10.000	5
<i>Asparagus officinalis</i>	20.000	100
<i>Beta vulgaris</i> var. <i>vulgaris</i>	20.000	100
<i>Beta vulgaris</i> var. <i>conditiva</i>	20.000	100
<i>Brassica oleracea</i> var. <i>botrytis</i>	10.000	25
<i>Brassica oleracea</i> var. <i>botrytis</i>	10.000	25
<i>Brassica oleracea</i> var. <i>Botrytis</i>	10.000	25
<i>Brassica oleracea</i> var. <i>gemifera</i>	10.000	25
<i>Brassica oleracea</i> var. <i>sabauda</i>	10.000	25
<i>Brassica oleracea</i> var. <i>capitata</i> var. <i>alba</i>	10.000	25
<i>Brassica oleracea</i> var. <i>capitata</i> var. <i>rubra</i>	10.000	25
<i>Brassica oleracea</i> var. <i>acephala</i> var. <i>gongylodes</i>	10.000	25
<i>Brassica pekinensis</i>	10.000	20
<i>Brassica rapa</i>	10.000	20
<i>Capsicum annuum</i>	10.000	40
<i>Cichorium endivia</i>	10.000	15
<i>Cichorium intybus</i>	10.000	15
<i>Cichorium intybus</i>	10.000	50

<i>Citrullus lanatus</i>	20.000	250
<i>Cucumis melo</i>	10.000	100
<i>Cucumis sativus</i>	10.000	25
<i>Cucurbita maxima</i>	20.000	250
<i>Cucurbita pepo</i>		
Тиква печенка	20.000	150
Маслодајна тиква	20.000	700
<i>Cynara cardunculus</i>	10.000	100
<i>Daucus carota</i>	10.000	10
<i>Foeniculum vulgare</i>	10.000	25
<i>Lactuca sativa</i>	10.000	10
<i>Lycopersicon lycopersicum</i>	10.000	20
<i>Petroselinum crispum</i>	10.000	10
<i>Phaseolus coccineus</i>	20.000	1000
<i>Phaseolus vulgaris</i>	25.000	1000
<i>Pisum sativum</i>	25.000	1000
<i>Raphanus sativus</i>	10.000	50
<i>Scorzonera hispanica</i>	10.000	30
<i>Solanum melongena</i>	10.000	20
<i>Spinacia oleracea</i>	10.000	75
<i>Valerianella locusta</i>	10.000	20
<i>Vicia faba</i>	25.000	1000
<i>Zea mays</i> var. <i>saccharata</i>	10.000	300

Кај хибридните сорти од горенаведените видови, минималната маса на мостра може да биде намалена до четвртина од наведената маса. Но мострата мора да има најмалку маса од 5 g. и да се состои од најмалку 400 семки.

Прилог 4

ЕТИКЕТИ И СЕРТИФИКАТИ ЗА ОФИЦИЈАЛНО СЕРТИФИЦИРАЊЕ НА СЕМЕТО

1.Официјална етикета за предосновно семе, основно семе и сертифицирано семе (освен мали ЕУ пакувања)

1.1 Етикетата за предосновно, основно и сертифицирано семе ги содржи следните податоци:

- орган за сертифицирање: држава ,
- вид: македонско и латинско име,
- сорта : име на сортата под кое е запишана во националната сортна листа,
- категорија: за предосновното семе со наведување на бројот на генерацијата до категоријата сертифицирано семе,
- држава на производство:
- број на партија,
- земени мостри: -/- (месец и година),
- маса на пакувањето или број на семки,
- хемиски третирано : име на сретството за заштита на растенијата
- правила и стандарди на ЕУ

Кај хибридните сорти или инбрид линиите до името на сортата да се додаде:

- за основно семе: име на компонентата;
- за сертифицирано семе: име на хибридите

Онаму каде семето е повторно испитувано се обележува со наznakата П, со значење за повторно земена мостра исто така треба да биде додадена на бројот на партијата семе. Податокот за повторното испитување на квалитетот на семето се наведува на официјалната етикета, што се додава кон претходно издадената официјалната етикета.

Онаму каде е назначена масата и се употребени пестициди во гранули, грутчести супстанции или други течни додатоци, треба да биде назначена природата на додатоците и приближниот однос помеѓу масата на чистото семе и вкупната маса.

2. Етикета на снабдувачот или содржина на пакувањето за стандардно семе и мали ЕУ пакувања од категоријата сертифицирано семе

2.1. Етикетата на снабдувачот на пакувањата за стандардно семе ги содржи следните податоци:

- име и адреса на снабдувачот одговорен за етикетирање или негов идентификационен број (матичен),
- вид: македонско и латинско име,
- сорта: име на сортата под кое е запишана во националната сортна листа,
- категорија: стандардно семе (СТ),
- соодветен број на семето: наведено од страна на снабдувачот,
- година на пакување или на извршување на последната анализа на ртливост: -/- (месец и година),
- маса на пакување или број на семки; не е потребно за мали пакувања до 500 gr.,
- третирано: име на средството за заштита на растенијата,
- правила и стандарди на ЕУ.

2.2 Етикетата на снабдувачот или написот на опаковката за мали ЕУ пакувања од категоријата сертифицирано семе ги содржи следните податоци:

- име и адреса на снабдувачот одговорен за етикетирање или негов идентификационен број (матичен),
- вид: македонско и латинско име,
- сорта: име на сортата под кое е запишана во националната сортна листа,
- категорија: сертифицирано семе (С),
- број на партијата,
- година на пакување или на извршување на последната анализа на ртливост: -/- (месец и година),
- маса на пакување или број на семки; не е потребно за мали пакувања до 500 gr,

- третирано: име на средството за заштита,
- правила и стандарди на ЕУ.

3. Етикета и сертификат за официјално сертифицирање на семето ,за неконечно сертифицирано семе, а потекнува од друга земја:

3.1 Етикетата за неконечно сертифицирано семе ги содржи следните податоци:

- орган за сертифицирање: држава,
- вид: македонско и латинско име,
- сорта: име на сортата под кое е запишана во националната сортна листа,
- категорија,
- евидентен број на на парцела или на партијата семе,
- маса на пакувањето или број на семки,
- семето е неконечно сертифицирано

3.2. Сертификатот за официјално сертифицирање на семето за неконечно сертифицирано семе ги содржи најмалку следните податоци:

- органот кој го издал сертификатот - орган за сертифицирање,
- вид: македонско и латинско име,
- сорта: име на сортата,
- категорија,
- број на партијата на употребеното семе за засновање на семенскиот посев и име на државата или држави, кои го сертифицирале семето,
- број на парцелата или број на партијата,
- површина на семенскио посев на која се однесува сертификатот,
- количина на оженано семе и број на пакувања,
- во случај на сертифицирано семе, број на генерации по основното семе,
- изјава на снабдувачот дека семенскиот посев од каде е собрано семето ги задоволувало сите услови за сертифицирање и онаму каде е можно да се дадат резултати од прелиминарните анализи на семето.

ДО

Министерството за земјоделство,
шумарство и водостопанство
- Управа за семе и саден материјал
- Овластено правно лице

ПРИЈАВА бр. ____

За вршење стручна контрола на семенски посеви од градинарски растенија

1. Снабдувач: _____
име фирма
2. Адреса: _____
3. Матичен број (ЕМБ) _____ Регистарски број _____
Тел. _____ Факс _____ Е-маил _____
4. Место на производството: _____
5. Вид _____ Сорта/хибрид _____ Категорија _____
6. Површина ____ (ha) Парцела број ____ Катастарска парцела ____ м.в. ____
7. Предкултура на посево: _____
8. Потекло на употребеното семе (Сертификат број) _____
9. Дата на сеидба _____
10. Количество на посеано семе _____

Дата: _____

Место: _____

Пријавил:

_____
(Име и презиме)

м. п.

**Прилог 6
Образец 2**

ЗАПИСНИК Бр. _____

За извршен стручен преглед на семенски посев од градинарски растенија

I Податоци за снабдувачот

1. Снабдувач _____
2. Адреса _____ Регистарски број _____
3. Место на производство _____

II Податоци за потекло на семето

1. Вид _____
2. Сорта/хибрид _____
3. Категорија на семе _____
4. Потекло на употребеното семе (Број на сертификат) _____

III Податоци за семенскиот посев

1. Површина _____ (ha)
2. Предкултура _____
3. Парцела бр. _____
4. Дата на сеидба _____
5. Фаза на растенијата при прегледот _____
6. Изедначеност и полегнување на посевот _____ (%)
7. Просторна изолација _____ (m)
8. Чистота на сортата _____ (%)
9. Назив на примеси од други видови _____ (%)
10. Заплевеност (бр. плевели) _____ (m²)
11. Здравствена состојба _____
12. Очекуван принос _____ (kg/ha)
13. Вкупна недоработена количина на семе _____ (kg)
14. Препорака за снабдувачот _____
15. Место и дата на прегледот _____

За Снабдувачот

Овластено стручно лице

_____
(име и презиме)

_____
(име и презиме)

Орган кој го издава сертификатот

Број _____

Датум _____

Место _____

СЕРТИФИКАТ Бр. _____

За извршена стручна контрола на произведениот семенски материјал од
градинарски растенија

1. Снабдувач _____
2. Место - адреса _____
3. Регистерски број во регистерот за снабдувачи _____
4. Вид _____
5. Сорта/хибрид _____
6. Категорија _____
7. Година на производство _____
8. Број и дата на сертификатот на употребеното семе и име на органот кој го издал _____
9. Број на парцелата _____
10. Површина на семенски посевот _____ (ha)
11. Очекуван принос на недоработено семе _____ (kg/ha)
12. Вкупно количество на недоработено семе _____ (kg)

Врз основа на чл. 17 и чл. 59 од Законот за семенски и саден материјал за земјоделски растенија (Сл. Весник на РМ бр. 39/2006) и записникот број _____ од _____ 200__ година за извршена стручна контрола на произведениот семенски материјал се потврдува дека производството на наведениот семенски материјал е извршено под контрола на стручно и овластено лице од Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Овластено стручно лице

_____
Име и презиме

П Р И Ј А В А Б Р. ____

за земање мостри и за испитување на квалитетот
на семе од градинарски растенија

1. Снабдувач: лично име и адреса и единствен регистарски број

_____

2. Органот на кој се поднесува пријавата _____

_____

3. Вид _____

4. Сорта _____

5. Категорија _____

6. Година на производство и потекло на семето (за семе од увоз) _____

7. Податоци на партија семе што се пријавува:

Број на партија	Големина на партијата kg	Број на пакувања	Маса на едно пакување kg	Забелешки и други податоци од значење за земањето мостри и испитувањето на семето
1	2	3	4	5
_____	_____	_____	_____	_____

8. Посебни - додатни барања за некои испитувања или за избор на метода за испитување

_____

9. Место, поблиска локација, вид на амбалажата и начинот на складирање на партијата семе што се пријавува _____

_____

Датум на поднесување на пријавата (м.п.)

_____

Пријавил,

_____ (име и презиме)

Орган кој го издава сертификатот

Број _____

Датум _____

Место _____

СЕРТИФИКАТ Бр. _____

За конечно сертифицирано семе

1. Снабдувач _____
2. Вид _____
3. Сорта/хибрид _____
4. Категорија _____
5. Број на сертификатот за извршена стручна контрола и категорија на семето _____
6. Број и дата на сертификатот за испитани квалитетни својства на семето и број на партија семе _____
7. Број на парцела и површина на семенски посев _____ (ha)
8. Количина на доработено семе _____ (kg)
9. Нето маса на едно пакување _____ (kg)
10. Број на пакувања во партија семе _____
11. Вид на пакување _____
12. Држава на производство _____
13. Година на производство _____
14. Забелешка _____

Дата на издавање

_____

Одговорно стручно лице

М.П.

_____
(име и презиме)